

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)

Memorandum aan de nieuwe federale regering

Goedgekeurd door de Algemene Vergadering op 15 juni 1999

1. Actiever beleid inzake duurzame ontwikkeling noodzakelijk

- 1.1. In 2002, 10 jaar na de Rio-akkoorden over duurzame ontwikkeling, zullen de Verenigde Naties een balans van het beleid en de bereikte resultaten opmaken. België heeft reeds een aantal maatregelen genomen om deze internationale akkoorden uit te voeren. De belangrijkste beslissing is ongetwijfeld de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling.
- 1.2. De Raad wijst erop dat de nieuwe regering de inspanningen dringend moet opvoeren. Op het vlak van duurzame ontwikkeling gaat onze planeet er globaal immers nog steeds op achteruit. Veel regeringen – waaronder de Belgische – en internationale organisaties integreren economische, sociale en ecologische aspecten nog niet op een gelijkwaardige wijze in hun beleid. Belangrijke doelstellingen die ons land onderschreef, bijvoorbeeld over de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen, zullen met ongewijzigd beleid nooit kunnen worden gerealiseerd. Voor de Raad is het duidelijk dat duurzame ontwikkeling in het algemeen en Agenda 21 in het bijzonder door de federale (en andere) overheden in ons land nog te weinig als beleidskader worden gehanteerd.
- 1.3. In het voorjaar van 1999 liet de Raad een opinieonderzoek over het draagvlak voor duurzame ontwikkeling in ons land uitvoeren. Daaruit blijkt dat ernstige inspanningen moeten worden gedaan inzake informatieverstrekking en bewustmaking. Het onderzoek, dat ging over milieubescherming en ontwikkeling van de derde wereld, toonde aan dat de publieke opinie zeer gevoelig is voor deze twee onderwerpen. Het versterkte de vaste overtuiging van de FRDO over de noodzaak om de milieu-, economische en sociale aspecten voortdurend met elkaar in overeenstemming te brengen. De bevolking is bereid zelf inspanningen te leveren maar verwacht ook een betere aanpak door de overheid.
- 1.4. Om het beleid inzake duurzame ontwikkeling te activeren, vestigt de Raad in dit memorandum vooreerst de aandacht op enkele beleidsvoorstellen uit vroegere adviezen die nog steeds relevant zijn. Vervolgens formuleert de Raad een aantal voorstellen in verband met de uitvoering van de wet inzake duurzame ontwikkeling. De Raad doet enkele suggesties om de capaciteitsopbouw te verbeteren en de bewustwording te vergroten.

2. Adviezen over het beleid inzake duurzame ontwikkeling uitvoeren

- 2.1. De Raad bracht de voorbije twee jaar elf adviezen uit op verzoek van de federale overheid of op eigen initiatief. Die adviezen hadden grotendeels betrekking op de uitvoering van de UNCED-akkoorden (United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, 1992). De Raad vraagt dat de nieuwe regering werk maakt van de volgende voorstellen die nog niet werden uitgevoerd (zie 2.5-2.10).

- 2.2. De Raad wenst eraan te herinneren dat de wet inzake duurzame ontwikkeling de regering verplicht de motieven aan te geven voor het eventueel afwijken van een advies. De vorige regering heeft een begin gemaakt met het informeren van de Raad over de vooruitgang in de opvolging van de adviezen. De Raad bespeurt veel goede wil maar stelt vast dat op verscheidene terreinen nog werk moet worden gemaakt van de uitvoering van het beleid.
- 2.3. De Raad vraagt dat de nieuwe regering de op gang gebrachte dialoog met de Raad voortzet en versterkt. De maatschappelijke groepen bij het beleid betrekken, draagt bij tot het benutten van de daar aanwezige kennis en ervaringsdeskundigheid. De participatie van de maatschappelijke groepen levert ook een breder draagvlak op voor te nemen maatregelen.
- 2.4. De Raad drukt zijn tevredenheid uit over de samenwerking die groeide met de voorgedijdepartementen Leefmilieu, Ontwikkelingssamenwerking en Wetenschapsbeleid en ook met Buitenlandse Zaken. In het algemeen bestaat de bereidheid om de noodzakelijke informatie ter voorbereiding van adviezen te verschaffen. De Raad hoopt dat de samenwerking tijdens de nieuwe legislatuur wordt voortgezet en verbeterd en naar andere departementen wordt uitgebreid.

2.5. **Energie en klimaat**

- 2.5.1. De Raad is van mening dat België het Protocol van Kyoto moet ratificeren binnen een termijn die tenminste vergelijkbaar is met die van onze belangrijkste partners in de Europese Unie. Een minderheid van de leden meent dat, omwille van het concurrentievermogen, België de ratificatie van het Protocol zou moeten laten afhangen van een gelijkwaardige ratificatie en uitvoering door de Verenigde Staten en Japan.

Gezien de complexiteit en de duur van het ratificatieproces in België, en aangezien het de regering vrij staat om de ratificatieinstrumenten neer te leggen wanneer zij dit wenselijk acht, vraagt de Raad dat de eerste stappen van de ratificatieprocedure voor het Protocol van Kyoto zo vlug mogelijk worden genomen: goedkeuring door de Interministeriële Conferentie voor Leefmilieu en door de Ministerraad, en stemming in de verschillende parlementen. Op die manier is België klaar wanneer de Europese Commissie de procedure start op Europees niveau. België zou op internationaal vlak een actievere diplomatie moeten voeren, om te bewerkstelligen dat zoveel mogelijk landen het protocol ratificeren.

- 2.5.2. De Raad dringt aan op een grondige herziening van het CO₂-programma van 1994, rekening houdend met de verplichtingen van het Protocol van Kyoto en met de lessen die men kan trekken uit de mislukkingen in het verleden. Het herziene programma moet precieze maatregelen met een reële impact bevatten en in een geloofwaardig en duidelijk tijdschema voorzien. Bovendien moet het programma gepaard gaan met specifieke en toereikende budgettaire en functionele middelen, alsook met middelen tot bewustmaking en evaluatie. De Raad wenst ten volle betrokken te worden bij het overleg rond de opstelling van dit nieuwe programma.
- 2.5.3. In zijn advies heeft de Raad gewezen op het belang de nodige middelen ter beschikking te stellen voor een coördinatie van het federale beleid. Evenwel blijkt dat de begroting van de federale administratie bestemd om de problemen van klimaatverandering aan te pakken volgend jaar zal dalen.

Daarom dringt de Raad er nog eens op aan dat de federale regering zowel de menselijke als de financiële middelen om deze problemen aan te pakken, versterkt. De federale regering moet haar steun aan het onderzoek inzake preventie en gevolgen van klimaatverandering voortzetten.

2.5.4. De Raad verklaart zich voorstander van de aanwending van economische en fiscale instrumenten, zoals bijvoorbeeld de energie/CO₂-belasting, die de energieprijzen zal doen stijgen. Hij verbindt uitdrukkelijk de eventuele instelling van deze belasting aan de realisatie van bepaalde voorwaarden die werden beschreven in het advies van 28 september 1998. Een meerderheid van werkgeversvertegenwoordigers en de vertegenwoordigers van de energieproducenten in de Raad zijn het hiermee niet eens.

2.6. **Biologische diversiteit**

2.6.1. Om het Verdrag inzake biologische diversiteit (VBD) in België uit te voeren, vraagt de Raad dat de federale regering een efficiëntere structuur uitbouwt voor het beslissingsproces. Daarom moet de coördinatie van het beleid ter zake worden toevertrouwd aan het federaal Ministerie voor Leefmilieu. Een nationale coördinatiegroep, uitgerust met de nodige middelen, zou moeten worden opgericht. De Raad meent dat de Stuurgroep Biodiversiteitsverdrag, die werkt in het kader van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid, deze taak zou kunnen uitoefenen.

2.6.2. De Raad wijst op de dringende noodzaak van een coherent beleid inzake de uitvoering van het VBD. Elk departement zou rekening moeten houden met de gevolgen van zijn beleid op de biodiversiteit en zou zich ook bewust moeten zijn van zijn taak op het vlak van het uitvoeren van het Verdrag. In dit kader zou een Nationaal Belgisch programma moeten worden opgesteld, wat trouwens door het VBD wordt opgelegd. Het eerste federaal plan inzake duurzame ontwikkeling zou een strategie om de biologische diversiteit te beschermen, moeten bevatten.

2.6.3. De Raad raadt aan een wetenschappelijke basis uit te bouwen voor het behoud en het duurzaam gebruik van de biodiversiteit. Er moet worden op toegezien dat de aanbevelingen van de vierde Conferentie van de Partijen te Bratislava (mei 1998) worden toegepast. De banden tussen de DWTC en het Focal Point moeten worden versterkt.

2.7. **Productie en consumptie**

2.7.1. Volgens de Raad zijn duurzame productie en consumptie belangrijke uitdagingen voor de komende jaren. Ze vergen een aangepast beleid met een rechtvaardige verdeling van verantwoordelijkheden tussen overheid, producenten en consumenten.

2.7.2. De overheid moet meer aandacht besteden aan een geïntegreerd productbeleid. Daarbij moet rekening worden gehouden met economische, sociale en ecologische aspecten en de diverse regulerende, economische en sociaal-culturele instrumenten moeten beter op elkaar worden afgestemd. De milieukosten en -baten moeten worden geïnternaliseerd. Inzake duurzame productie en consumptie dient de overheid ook zelf een voorbeeldfunctie te vervullen.

2.7.3. De producenten moeten worden aangemoedigd om eco-efficiënt te produceren en om te investeren in onderzoek en technologische ontwikkelingen die duurzaamheid bevorderen. Daarbij moeten meer inspanningen op KMO's worden gericht. Bedrijven moeten ook worden gestimuleerd om in hun productie en publiciteit codes met ecologische en sociale normen te respecteren en daarop controle toe te laten.

2.7.4. De consumenten moeten worden geïnformeerd over de gevolgen van niet-duurzame consumptie. Onderwijs- en opleidingsprogramma's moeten tot duurzame consumptie aanzetten.

2.8. Ontwikkelingssamenwerking

Voor het beleid inzake ontwikkelingssamenwerking vraagt de Raad dat de nieuwe federale regering werk zou maken van de integratie van het thema leefmilieu in de ontwikkelingssamenwerking en over dit sectoroverschrijdende thema op korte termijn een strategienota zou uitwerken. De Raad vraagt ook dat de regering een scenario zou opstellen voor de toename van de officiële ontwikkelingshulp tot – de reeds lang door België beloofde – 0,7% van het BNP.

2.9. Internationale investeringen

Indien er wordt onderhandeld over een multilateraal investeringsakkoord vraagt de Raad dat de regering erover waakt dat een dergelijk akkoord in overeenstemming zou zijn met de vereisten van een duurzame ontwikkeling. Dat houdt onder meer in dat rekening wordt gehouden met milieubescherming, sociale bescherming en de behoeften van ontwikkelingslanden.

2.10. Wetenschappelijk onderzoek

2.10.1. De Raad vraagt dat de overheid voortbouwt op de opgedane ervaring met het "Plan voor wetenschappelijke ondersteuning van een beleid gericht op duurzame ontwikkeling" (DWTC). Het is belangrijk dit plan te verlengen en alle overheidsdepartementen bij het opstellen van de onderzoeksagenda te betrekken. De Raad dringt er ook op aan de lopende en toekomstige onderzoeksprogramma's van alle federale departementen op duurzame ontwikkeling te oriënteren. In de lijn van de UNCED-akkoorden die ons land heeft ondertekend, vereist dit meer aandacht voor de lange termijn, de mondiale dimensie van thema's, de rol van technologie en participatie.

2.10.2. De Raad vraagt aan de regering om het interdisciplinair onderzoek te bevorderen en te voorzien in instrumenten om de communicatie tussen onderzoekers, maatschappelijke organisaties en beleid te versterken. De maatschappelijke rol van wetenschappers moet in de opleidings- en onderzoeksprogramma's beter worden benut.

2.10.3. Wat specifiek het wetenschappelijk onderzoek en de ontwikkeling van klonen bij dieren en planten betreft, al dan niet in samenhang met genetische modificatie, dringt de Raad aan op waakzaamheid en op de naleving van het voorzichtigheidsprincipe. Alle innovaties moeten vooraf grondig en voldoende lang worden onderzocht.

3. Uitvoering van de wet inzake duurzame ontwikkeling en noodzaak van een communicatiebeleid

3.1. De wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling wil bijdragen tot de organisatie en coördinatie van het federale beleid. Daartoe is het noodzakelijk dat de capaciteitsopbouw in de regering en de administratie wordt verbeterd en dat de participatie van maatschappelijke groepen wordt versterkt. Bijgevolg introduceerde de wet een motor-, een beslissings- en een participatiestructuur. Het Federaal Planbureau dat het tweejaarlijks federaal rapport opstelt en het vierjaarlijks federaal plan inzake duurzame ontwikkeling voorbereidt, is de "motorstructuur". De Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO) vormt de "beslissingstructuur" en de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling de "participatiestructuur". De Raad is van mening dat de nieuwe regering **de mogelijkheden die de wet biedt maximaal moet benutten** om de vooropgezette doelstellingen te bereiken. In dit verband doet de Raad de volgende aanbevelingen.

- 3.2. De Raad pleit ervoor dat de regeringsleden aan de ambtenaren die zij afvaardigen in de **ICDO de nodige ruimte en middelen geven** om hun rol te vervullen. Daarenboven moeten een **aantal administraties meer middelen krijgen** met het oog op de participatie aan het internationale beleid en de coördinatie van het nationale beleid inzake duurzame ontwikkeling.
- 3.3. De Raad stelt vast dat de publicatietermijnen van het **federaal rapport** en van het **federaal plan** die in de wet zijn vastgesteld, niet werden gerespecteerd; en vraagt dat deze publicatie **in de toekomst op tijd** zou gebeuren, nu de diverse betrokken instanties operationeel zijn. De Raad wil tijdig een constructieve bijdrage leveren tot de voorbereiding van het voorontwerp van federaal plan en wenst daarom zo snel mogelijk te beschikken over het federaal rapport. De Raad neemt zich ook voor een actieve rol te spelen in het maatschappelijk debat over het voorontwerpplan en zal, zoals in de wet is bepaald, een gemotiveerd advies aan de ICDO bezorgen. De Raad dringt bij de nieuwe regering eveneens aan op een **grondige bespreking in de Ministerraad** van alle beleidsterreinen van het plan in hun onderlinge samenhang. Hij vraagt dat een **voldoende ambitieus plan** wordt goedgekeurd, met de nodige middelen voor de realisatie, en dat ook effectief werk wordt gemaakt van de realisatie. Ook de **coördinatie** met de verschillende **bevoegde beleidsniveaus** moet worden bevorderd.
- 3.4. Verwijzend naar de informatie en analyses die met het Federaal Planbureau werden uitgewisseld, pleit de Raad ervoor dat de overheid – net als de burgermaatschappij en de organisaties die haar vertegenwoordigen – **de sociale, economische en milieudimensie meer integreren**, ook op het institutionele niveau. Op die manier kan het uit te stippelen beleid beter tot duurzame ontwikkeling bijdragen.
- 3.5. De Raad pleit er eveneens voor om de genomen maatregelen die moeten bijdragen tot een duurzame ontwikkeling te integreren in een coherent langetermijnproject. De Raad is van mening dat hij, door zijn grote representativiteit van de samenleving en door zijn opdrachten, een belangrijke bijdrage kan leveren om dit doel te realiseren. Daarom pleit de Raad in dit kader om bij de vaststelling van dit coherent langetermijnproject en van de maatregelen op korte en middellange termijn die tot de verwezenlijking ervan moeten bijdragen, **voorrang te geven aan een breed participatieproces van de FRDO** en van de maatschappelijke groepen die er lid van zijn.
- 3.6. Dankzij de wetenschappelijke en logistieke versterking van het secretariaat kan de FRDO nu op een professionele wijze functioneren. **De autonomie en de capaciteit van de Raad dienen blijvend te worden verzekerd.**
- 3.7. Ten slotte wijst de Raad erop dat de overheid tot nu toe nauwelijks een communicatiebeleid heeft uitgewerkt over de uitdagingen waarmee we op het vlak van duurzame ontwikkeling worden geconfronteerd en evenmin over haar beleid in dat verband. De Raad is van mening dat de nieuwe regering deze belangrijke lacune dringend moet aanvullen. Een beleid van duurzame ontwikkeling kan maar slagen als belangrijke maatschappelijke actoren participeren en als brede lagen van de bevolking worden betrokken. Dat vergt een goede communicatie. Het opinieonderzoek van de Raad stelde een **groot informatiekort bij de bevolking** vast. Daarom vraagt de Raad aan de nieuwe regering een **duidelijk communicatiebeleid inzake duurzame ontwikkeling.**